

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	13 Ionawr, 2020
Pwnc:	Gosod Cyllideb 2020/21 (Refeniw)
Pwrpas yr Adroddiad:	Ystyried cynigion cyllidebol cychwynnol ar gyfer 2020/21
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng Aled Morris Jones
Aelod(au) Portffolio :	Cyng Robin Williams
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Cyfarwyddwr Adnoddau / Swyddog Adain 151
Awdur yr Adroddiad:	Anwen Davies, Rheolwr Sgriwtini
Ffôn:	01248 752578
E-bost:	AnwenDavies@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

1 – Argymhelliad/ion

Ar hyn o bryd yn y broses gosod cyllideb, gofynnir i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gytuno ar ymateb ffurfiol i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ynghylch cynigion cychwynnol y Cyngor ar gyfer cyllideb refeniw 2020/21 (gan ddefnyddio'r Cwestiynau Allweddol ym mharagraff 4 isod) a chan gymryd i ystyriaeth sylwadau a wnaed gan y Panel Sgriwtini Cyllid.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Cyswllt uniongyrchol â Chynllun y Cyngor a blaenoriaethau trawsnewid. Bydd ystyriaeth y Pwyllgor o'r cynigion cyllidebol cychwynnol ar gyfer y flwyddyn nesaf yn cynnwys sut mae'r cynigion yn galluogi'r Pwyllgor Gwaith i gyflawni Cynllun y Cyngor a'r rhaglen drawsnewid yn ogystal ag unrhyw risgiau penodol.

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Sgriwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

4 – Cwestiynau Sgrwtini Allweddol

Cynigir y cwestiynau allweddol canlynol fel sail ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor o gynigion cyllidebol 2020/21:

- I. Mae'r setliad ariannol cychwynnol sy'n well na'r disgwyl gan Lywodraeth Cymru wedi lleihau'r angen i weithredu arbedion effeithlonrwydd. Pa risgiau sy'n wynebu'r Cyngor os bydd yn gohirio gweithredu'r cynigion effeithlonrwydd tan 2021/22?
- II. Sut dylai'r Pwyllgor Gwaith reoli'r pwysau sylfaenol ar gyllidebau yn y gwasanaethau hynny sy'n cael eu harwain gan y galw (gwasanaethau cymdeithasol ac addysg)?
- III. Yn seiliedig ar waith y pwyllgorau sgrwtini yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, a yw'r Pwyllgor o'r farn bod angen o bosibl mynd i'r afael ag unrhyw bwysau neu flaenoriaeth gwasanaeth eraill (yn ogystal â'r gwasanaethau cymdeithasol a'r gwasanaeth addysg) yng nghyllideb referniw 2020/21?
- IV. Beth ddylai lefel cynnydd y Dreth Gyngor fod ar gyfer 2020/21 o gofio'r materion a godwyd gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) yn ei adroddiad, yn enwedig y bwlch cyllido a'r pwysau cyllidebol y mae'r Cyngor yn eu hwynebu dros y 3 blynedd nesaf?
- V. Sut mae cynigion cyllidebol 2020/21 yn galluogi'r Pwyllgor Gwaith i gyflawni Cynllun y Cyngor a'r rhaglen drawsnewid yn y tymor canol a chydbwyso blaenoriaethau tymor byr ar yr un pryd?

5 – Cefndir / Cyd-destun

1. CYD-DESTUN

- 1.1 Mae'r gwaith o graffu ar y broses gosod cyllideb wedi datblygu ac aeddfedu dros y blynyddoedd diwethaf, gan osod y seiliau ar gyfer proses well a mwy systematig sy'n seiliedig ar ganlyniadau ac arfer dda. Mewn gwirionedd, mae'r broses yn caniatáu ar gyfer dull mwy systematig o graffu ariannol, fel bloc adeiladu hanfodol ar gyfer rheolaeth a llywodraethiant ariannol cadarn. Mae ein dull o graffu ariannol yn dod i'r amlwg fel model o arfer dda.
- 1.2 Bydd aelodau'n ymwybodol bod cyllid yn hanfodol i'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu a bod goblygiadau pellgyrhaeddol i'r materion ariannol sy'n ein hwynebu fel awdurdod lleol - o ran y gwasanaethau sy'n cael eu derbyn gan ein dinasyddion a hefyd lefel y Dreth Gyngor neu'r ffioedd a'r taliadau a godir¹. Wrth iddi ddod yn fwyfwy anodd dod o hyd i'r lefelau angenrheidiol o arbedion trwy arbedion effeithlonrwydd, bydd angen i'r Cyngor roi ystyriaeth fanwl i'r holl opsiynau posib. Yn anochel, bydd hyn yn ei gwneud yn ofynnol i ni ofyn cwestiynau heriol ynghylch pa

¹ Disgwyliadau Uwch – Craffu ariannol mewn cyfnod heriol. Canllaw i awdurdodau lleol Cymru (Canolfan Craffu Cyhoeddus, Mehefin 2014)

wasanaethau i'w cynnig i'r dyfodol ac i ba raddau y mae'r dulliau cyfredol o ddarparu gwasanaethau yn parhau i fod yn briodol. Ystyriaeth arall hefyd yw'r ffordd orau o reoli disgwyladau pobl leol wrth wneud y newidiadau angenrheidiol. Yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, mae angen rhoi sicrwydd i'r Aelodau felly bod y Cyngor yn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o adnoddau sy'n lleihau, yn enwedig adnoddau cyllidol.

1.3 Wrth ystyried eu hymateb i'r cynigion cyllidebol cychwynnol, bydd angen i aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ystyried y cynigion o ran sefyllfa ariannol tymor hwy y Cyngor (ein Cynllun Ariannol Tymor Canol) ac amcanion a blaenoriaethau tymor hir y Cyngor (fel y nodir nhw yng Nghynllun y Cyngor).

2. GOSOD CYLLIDEB Y CYNGOR AR GYFER 2020/21

1. Ynghlwm mae adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adain 151 ar y cynigion cychwynnol ar gyfer cyllideb 2020/21 (**ATODIAD 1**). Mae'r papur yn cyflwyno datganiad ar y sefyllfa mewn perthynas â'r materion a ganlyn:

- Cynigion cyllidebol cychwynnol y Pwyllgor Gwaith
- Y setliad cychwynnol ar gyfer Llywodraeth Leol (Llywodraeth Cymru)
- Y sefyllfa gychwynnol ar gyfer cyllideb 2020/21
- Y Dreth Gyngor
- Cynigion ar gyfer arbedion
- Pwysau ar y gyllideb
- Risgiau
- Effaith ar y Cynllun Ariannol Tymor Canol

3. SGRIWTINI ARIANNOL – GOSOD CYLLIDEB 2020/21

3.1 Yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, mae angen i'r Aelodau fod yn sicr bod y Cyngor yn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o adnoddau sy'n lleihau, yn enwedig cyllid:

“... Mae pwysigrwydd craffu effeithiol yn cynyddu wrth i wasanaethau cyhoeddus ymateb i her y sefyllfa ariannol fyd-eang, tra'n ceisio'n barhaus i wella'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer gwneud penderfyniadau ynghylch dyrannu adnoddau, yn ogystal â sicrhau bod penderfyniadau'n dryloyw ac yn unol ag anghenion y gymuned leol... ..²”

Dylai sut i ychwanegu gwerth ym mhob cam o'r broses ariannol fod y cwestiwn allweddol o safbwynt sgriwtini ariannol. Mae'r **broses gosod cyllideb** yn un o'r camau allweddol hynny.

3.2 Mae craffu ariannol yn llawer mwy nag ychwanegu gwerth at benderfyniadau a wneir gan y Pwyllgor Gwaith. Mae'n ymwneud â sicrhau craffu effeithiol o ran cynllunio, cyflawni a dilyn i fyny'r penderfyniadau allweddol hynny sy'n cael effaith ar drethdalwyr a chymunedau lleol. Dylai sgriwtini felly:

² Craffu Da? Cwestiwn Da! Astudiaeth Wella Archwilydd Cyffredinol Cymru: Craffu mewn Llywodraeth Leol, Mai 2014

- Ddarparu her effeithiol
- Dal y rheini sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif; a
- Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwaith i ddatblygu cyllideb gadarn ar gyfer y flwyddyn i ddod.

4. PANEL SGRIWTINI CYLLID

4.1 Mae Panel Sgrwtini Cyllid wedi'i sefydlu i sicrhau'r canlyniadau allweddol canlynol:

- Datblygu model o weithio ar faterion cyllid sy'n canolbwyntio ar ffurfio grwpiau llai fel y gall Aelodau chwarae mwy o ran, datblygu lefel o arbenigedd yn y pwnc ac er mwyn annog presenoldeb da a gwaith tîm.
- Fforwm i ddatblygu grŵp o aelodau sydd â'r arbenigedd a'r berchnogaeth i arwain trafodaethau ariannol yn y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol.

4.2 Mae aelodau o'r ddau bwyllgor sgrwtini yn eistedd ar y Panel Sgrwtini Cyllid:

- **Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol** - Cyng Aled Morris Jones, Dylan Rees ac Alun Roberts
- **Pwyllgor Sgrwtini Partneriaeth ac Adfywio** - Cyng Dafydd Roberts, John Griffith a Glyn Haynes.

4.3 Rhoddodd y Panel ystyriaeth fanwl i'r cynigion cyllidebol cychwynnol yn ei gyfarfod diwethaf (ar 9 Ionawr, 2020). Bydd crynodeb o drafodaethau'r Panel yn cael ei gyflwyno ar lafar yn y cyfarfod gan y Cyng Dafydd Roberts, sef Cadeirydd y Panel.

5. Y BROSES AR GYFER YMGYNGHORI Â'R CYHOEDD

5.1 Bydd yr ymarfer ymgynghori yn adeiladu ar y sylfeini cadarn a osodwyd dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf o dan gyfarwyddyd y Cyd-Fwrdd Ymgysylltu ac Ymgynghori a sefydlwyd gyda phartneriaid yn y 3ydd Sector.

5.2 I'r perwyl hynny a chan fod eleni yn flwyddyn unigryw o ran amseriad cyhoeddi'r Setliad Cychwynnol, bydd y broses ymgynghori yn ymgymryd â'r camau canlynol:

- i. Adroddiad cyllidol i bwrpas sylwadau ar wefan y Cyngor
- ii. Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned gan ychwanegu gwahoddiad i bartneriaid
- iii. Fforwm Plant a Phobl Ifanc
- iv. Fforwm Cyllid Ysgolion

Bydd y cyfnod ymgynghori hwn yn rhedeg o 14 Ionawr tan 7 Chwefror, 2020.

6. YMGYSYLLTU Â DINASYDDION – Y STRATEGAETH GYLLIDEBOL ARFAETHEDIG

6.1 Byddwn yn parhau i gymryd camau i gryfhau cysylltiadau rhwng sgrwtini gan yr Aelodau Etholedig a sgrwtini gan ddinasyddion, a hynny fel ffordd o alluogi'r cyhoedd i gymryd rhan mewn trafodaeth ddemocrataidd ynghylch darparu gwasanaethau cyhoeddus ar hyn o bryd ac i'r dyfodol³. Y canlyniad yr ydym yn gobeithio ei sicrhau yn ystod y broses gosod cyllideb yw bod Sgrwtini yn creu'r amodau ar gyfer clywed lleisiau pobl leol fel rhan o'r broses o wneud penderfyniadau a llunio polisiau. O safbwynt cenedlaethol, ystyrir bod y gwaith hwn o ymgysylltu â dinasyddion yn arfer dda ac yn thema i'w dilyn i fyny gan Swyddfa Archwilio Cymru trwy ei rhaglen archwilio.

³ Craffu Da? Cwestiwn Da! Astudiaeth wella Archwilydd Cyffredinol Cymru: Craffu mewn Llywodraeth Leol, Mai 2014

Wrth symud ymlaen, bydd angen ymgorffori a gweithredu camau ar gyfer ymgysylltiad dinasyddion yn ein trefniadau sgrwtini lleol a rhoi'r fath drefniadau ar waith hefyd mewn perthynas â phynciau eraill sydd ym mlaen raglen waith ein pwyllgorau sgrwtini.

7. MATERION SGRIWTINI ALLWEDDOL

7.1 Bydd proses gosod cyllideb 2020/21 yn rhoi cyfle i Aelodau Etholedig ystyried a herio goblygiadau'r gyllideb ddisymud ddrafft ac unrhyw gynigion am arbedion effeithlonrwydd. Mae'r gyfres o weithdai cyllidebol a gynhaliwyd yn ystod mis Hydref, 2019 wedi sicrhau bod Aelodau wedi gallu rhoi ystyriaeth fanwl i bob cynnig cyllidebol unigol ar draws holl wasanaethau'r Cyngor. Derbyniwyd mewnbwn hefyd trwy'r Panel Sgrwtini Cyllid sydd wedi rhoi ystyriaeth fanwl i'r cynigion cyllidebol drafft cychwynnol. Yn y rhan hon o'r broses, gofynnir yn awr i'r Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol gytuno ar ymateb ffurfiol i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith⁴ ar gynigion cychwynnol y Cyngor ar gyfer cyllideb refeniw 2020/21 (gan ddefnyddio'r Cwestiynau Sgrwtini Allweddol ym mharagraff 4 uchod).

7.2 Yng ngoleuni'r broses gosod cyllideb ar gyfer 2020/21 hyd yma, cynigir y dylai'r Pwyllgor:

- i. Ystyried y cynigion cyllidebol cychwynnol ar gyfer 2020/21
- ii. Archwilio effeithiau tebygol y cynigion cychwynnol ar ddinasyddion
- iii. Dod i farn am lefel y Dreth Gyngor ar gyfer 2020/21.

6 Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Adnabod yr angen am unrhyw asesiadau effaith nes ymlaen yn y broses ac wrth baratoi ar gyfer ystyriaeth o'r cynigion drafft terfynol ar gyfer cyllideb 2020/21.

7 – Goblygiadau Ariannol

Mae'r adroddiad hwn yn trafod y broses ar gyfer gosod cyllideb y Cyngor ar gyfer 2020/21, sy'n cynnwys ystyried y cynigion cyllideb cychwynnol

8 – Atodiadau:

ATODIAD 1: adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) ar y cyllidebau refeniw a chyfalaf arfaethedig ar gyfer 2020/21

9 – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad os gwelwch yn dda am unrhyw wybodaeth bellach):

Anwen Davies, Rheolwr Sgrwtini, Cyngor Sir Ynys Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefnï. LL77 7TW

Dyddiad: 23/12/19

⁴ Cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 13 Ionawr, 2020

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	PWYLLGOR GWAITH
DYDDIAD:	13 IONAWR 2020
PWNC:	CYLLIDEB REFENIW DDRAFFT 2020/21
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD ROBIN W WILLIAMS
PENNAETH GWASANAETH	MARC JONES
AWDUR YR ADRODDIAD:	MARC JONES
FFÔN:	01248 752601
E-BOST:	rmjfi@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	d/b
A - Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau	
Ni fydd y gyllideb derfynol yn cael ei chymeradwyo gan y Cyngor llawn tan 10 Mawrth 2020. Fodd bynnag, argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith, am rŵan, yn cymeradwyo'r canlynol:- (i) Cymeradwyo'r addasiadau i'r Gyllideb sydd wedi eu cynnwys yn y Gyllideb Ddisymud fel y nodir ym Mharagraffau 3 i 7 o'r adroddiad yn Atodiad 1; (ii) Cymeradwyo'r gyllideb ddisymud o £142.203m ar gyfer 2020/21 ac y dylai hyn fod yn sail ar gyfer cyllideb refeniw 2020/21; (iii) Bod y Pwyllgor Gwaith yn gwneud penderfyniad ar y cynnydd arfaethedig yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2020/21, a fydd yn destun ymgynghoriad cyhoeddus; (iv) Wedi caniatáu ar gyfer y cynnydd arfaethedig yn y Dreth Gyngor a'r arbedion fydd yn cael eu gweithredu, dylai'r Pwyllgor Gwaith wneud penderfyniad ar sut i ddefnyddio unrhyw arian dros ben (para 10.5), petai rhywfaint ar gael; (v) Bod y Pwyllgor Gwaith yn gofyn barn y cyhoedd ar y strategaeth gyllideb arfaethedig. Mae'r adroddiad manwl ar y gwaith o baratoi'r gyllideb ddisymud ar gyfer 2020/21, y setliad dros dro a chyllido'r bwlch yn y gyllideb ynghlwm yn Atodiadau 1 – 4.	
B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?	
Amherthnasol	
C - Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?	
Mae hwn yn fater sydd wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.	
CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?	
Ydi	
D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?	
Ydi	

DD - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Mae sylwadau'r UDA wedi cael eu hymgorffori yn yr adroddiad
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Amherthnasol – y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	I'w gadarnhau
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu	
7	Sgriwtini	I'w gadarnhau
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol eraill	
E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdlodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	
F - Atodiadau		
- Atodiad 1 – Adroddiad ar y Gyllideb Refeniw Ddrafft ar gyfer 2020/21 - Atodiad 2 – Dadansoddiad o Symudiadau o'r Gyllideb Refeniw Derfynol ar gyfer 2019/20 i Gyllideb Ddisymud 2020/21 - Atodiad 3 – Cyllideb Ddisymud 2020/21 yn ôl Gwasanaeth - Atodiad 4 – Arbedion Posib yn y Gyllideb Refeniw ar gyfer 2020/21		
FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
Cynllun Ariannol Tymor Canol 2020/21 – 2022/23 – Gweler Rhaglen Cyfarfod y Pwyllgor Gwaith, 16 Medi 2019 – Eitem 14		

CYLLIDEB REFENIW DDRAFFT 2020/21**1. CYFLWYNIAD**

- 1.1.** Mae'r adroddiad canlynol yn nodi cyllideb refeniw dros dro y Pwyllgor Gwaith ar gyfer 2020/21. Caiff y gyllideb ei pharatoi yn seiliedig ar dybiaethau a nodir yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol (CATC) a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2019, y setliad dros dro ar gyfer llywodraeth leol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ar 16 Rhagfyr 2019, a'r arbedion refeniw arfaethedig a nodwyd gan y gwasanaethau unigol ac a drafodwyd yn y gweithdai amrywiol a gynhaliwyd yn ystod yr haf a'r hydref.
- 1.2.** Yna, bydd y gyllideb dros dro a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith yn destun proses ymgynghori cyhoeddus ffurfiol a fydd yn rhedeg o 14 Ionawr 2020 i 7 Chwefror 2020.
- 1.3.** Ar ôl derbyn ffigyrau'r setliad terfynol ar 25 Chwefror 2020, bydd y gyllideb terfynol arfaethedig yn cael ei adolygu gan y Pwyllgor Sgriwtini ar 27 Chwefror 2020, bydd yn cael ei argymhell ar gyfer ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith ar 2 Mawrth 2020 a bydd y gyllideb derfynol ar gyfer 2020/21 yn cael ei chymeradwyo gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 10 Mawrth 2020.

2. PRIF DYBIAETHAU YN CODI O'R CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOL

- 2.1.** Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canol yn nodi nifer o dybiaethau ac mae'r rhain wedi cael eu cymryd i ystyriaeth wrth weithio allan y gyllideb ddisymud ar gyfer 2020/21. Mae'r gyllideb ddisymud yn gyllideb sy'n darparu adnoddau i weithredu gwasanaethau ar lefel 2019/20 ond wedi ei diweddaru i adlewyrchu unrhyw newidiadau y gwyddys amdanynt ac sydd y tu allan i reolaeth y gwasanaethau (newidiadau ymrwymedig) ac i adlewyrchu'r costau yn 2020/21.
- 2.2.** Mae'r tybiaethau hyn wedi cael eu ffactora i mewn i'r gyllideb ddisymud ynghyd â newidiadau manylach (newidiadau ymrwymedig) sy'n caniatáu ar gyfer cynnydd y gwyddys amdano mewn costau e.e. ymrwymadau contractyddol a mân gywiriadau i'r gyllideb. Mae'r gyllideb ddrafft hefyd yn caniatáu ar gyfer cyllid ychwanegol, newidiadau y gwyddys amdanynt o ran cyllid grant a mân cywiriadau i'r gyllideb y tybir eu bod yn angenrheidiol er mwyn sicrhau bod cyllideb y Cyngor yn adlewyrchu'n gywir y costau y bydd yn ei wynebu yn 2020/21.

3. NEWIDIADAU YMRWYMEDIG

- 3.1.** Newidiadau ymrwymedig yw'r diwygiadau sy'n cael eu cymryd i ystyriaeth wrth lunio'r gyllideb ddisymud ac maent yn adlewyrchu cynnydd neu ostyngiad mewn costau sydd y tu hwnt i reolaeth y Cyngor neu'r gwasanaeth unigol. Gall y newidiadau hyn gynnwys eitemau o gyllid unwaith ac am byth sydd eu hangen neu sy'n syrthio allan o'r gyllideb, costau sy'n deillio o newidiadau deddfwriaethol, newidiadau mewn costau sy'n codi o ganlyniad i ymarferiad tendro, costau cyllido cyfalaf ac ati. Mae cyfanswm yr addasiadau a wnaed i'r gyllideb yn £1,667k, a cheir manylion am y prif newidiadau yn y paragraffau isod.

3.2. Cyllido Cyfalaf

Mae'r gyllideb cyllido cyfalaf yn cynnwys 3 elfen:-

- darpariaeth refeniw isaf (MRP), sef swm a godir ar y gyllideb refeniw bob blwyddyn ac sy'n sicrhau bod gan y Cyngor arian digonol i ad-dalu benthyciadau allanol wrth iddynt ddod yn daladwy;
- llog allanol, sef swm y llog sy'n ddyledus bob blwyddyn ar fenthyciadau allanol y mae'r Cyngor wedi eu cymryd i gyllido gwariant cyfalaf;
- llog a dderbyniwyd, sef y swm y mae'r Cyngor yn ei gynhyrchu mewn llog drwy fuddsoddi arian dros ben yn unol â strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor.

Mae'r gyllideb cyfalaf yn ddibynnol ar werth benthyciadau allanol a chyflymder y rhaglen gyfalaf. Yn ystod 2019/20, gohiriwyd y rhaglen moderneiddio ysgolion ac mae hyn wedi cael effaith ar lefel y benthyciadau newydd y mae'r Cyngor wedi eu cymryd yn 2019/20. O ganlyniad, mae'r MRP a'r costau llog a ragwelir yn is yn 2020/21 nag yn 2019/20 ac mae'n caniatáu gostyngiad o £92k yn y gyllideb. Yn ogystal, mae'r cynnydd mewn cyfraddau llog a gwelliant ym mherfformiad buddsoddiadau yn caniatáu cynnydd o £21k yn y gyllideb ar gyfer llog a dderbynnir.

3.3. Niferoedd Disgyblion

Bob blwyddyn, cymerir effaith y newid mewn niferoedd disgyblion yn y sectorau cynradd ac uwchradd i ystyriaeth fel rhan o'r broses o osod y gyllideb. Yn achos 2020/21, mae hyn wedi arwain at gynnydd o £146k yn y sector uwchradd ond gostyngiad o £77k yn y sector cynradd.

Hyd at 2018/19, roedd Ysgol Arbennig y Cyngor (Canolfan Addysg y Bont) yn cyllido 85 o ddisgyblion. Fel rhan o gyllideb 2018/19, cafodd swm o £78k ei ychwanegu er mwyn cyllido 5 o ddisgyblion ychwanegol. Ers 2019/20, cafodd y gyllideb ei newid i adlewyrchu'r newid mewn niferoedd disgyblion. Roedd y CATC yn tybio cynnydd o thua 15 o ddisgyblion rhwng Medi 2018 a Medi 2019, ond mewn gwirionedd, dim ond, 1 disgybl ychwanegol a gafwyd. Ychwanegwyd £13k i'r gyllideb i adlewyrchu'r newid mewn niferoedd disgyblion.

3.4. Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Hyd at 2013/14, roedd trethdalwyr cymwys yn derbyn gostyngiad yn eu biliau Treth Gyngor drwy'r system fudd-daliadau ar ffurf Budd-dal Treth Gyngor, a gyllidwyd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau. Yn 2013/14, disodlwyd y Budd-dal Treth Gyngor gan y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor, gyda'r cyllid ar gyfer y cynllun yn cael ei drosglwyddo i'r Grant Cymorth Refeniw. Ar y cychwyn, roedd y cynllun yn cael ei gyllido'n llawn ond, gan fod lefel y Dreth Gyngor wedi codi a nifer yr hawl wyr wedi newid ers 2013/14, bu'n rhaid i'r Cyngor ddarparu cyllid ychwanegol i gwrdd â chost y cynllun (yn ychwanegol at y swm a ddarperir yn y Grant Cymorth Refeniw).

Ar gyfer 2019/20, cafodd y gofyniad cyllidebol ei ailasesu gan gymryd i ystyriaeth lefel bresennol y gwariant, tueddiadau o ran y llwyth achosion a chynnydd o 9.5% yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2019/20. Arweiniodd hyn at ostyngiad o £360k yn y gyllideb, sy'n dod â chyfanswm y gyllideb gyffredinol i £5.389m.

Yn ystod 2019/20, bu cynnydd yn y llwyth achosion, o bosib am fod Llywodraeth Cymru wedi rhoi mwy o gyhoeddusrwydd i'r cynllun a'r cynnydd yn y cymorth cyllidebol y mae'r rhai sy'n derbyn Credyd Cynhwysol yn ei dderbyn, gan olygu eu bod yn fwy ymwybodol y gallent fod â hawl i gael cymorth i dalu eu Treth Gyngor. Y rhagolwg presennol yw y bydd gwariant £341k yn uwch na'r gyllideb ac o ganlyniad ychwanegwyd y swm hwn i'r gyllideb ddisymud ynghyd â chynnydd o £286k i adlewyrchu'r cynnydd posib yn y Dreth Gyngor (ar sail cynnydd o 5%). Daw hyn â'r gyllideb ddisymud gyffredinol i £6.016m, er y bydd y gyllideb hon yn cael ei hadolygu ymhellach i gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau pellach i'r llwyth achosion a'r cynnydd terfynol yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2020/21.

3.5. Ardoll Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Mae'r Gwasanaeth Tân yn codi ardoll bob blwyddyn sy'n cael ei ddyrannu ar draws y chwe Awdurdod yng Ngogledd Cymru yn seiliedig ar nifer y boblogaeth a fydd yn amrywio bob blwyddyn rhwng y 6 awdurdod. Yn 2020/21, caniatwyd ar gyfer cynnydd o 2% yn yr ardoll, sy'n arwain at gynnydd o £71k yn y gyllideb ac yn golygu bod cyfanswm y gyllideb ddisymud yn £3.596m. Bydd y gyllideb hon yn cael ei haddasu ar ôl derbyn y cais terfynol am ardoll gan y Gwasanaeth Tân ac Achub.

3.6. Pensiynau Athrawon

Cynhaliwyd ail-brisiad pum mlynedd Cronfa Bensiynau'r Athrawon yn 2019, a phennwyd cyfradd cyfraniad newydd y cyflogwr o 23.6% ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20 ymlaen, o gymharu â'r gyfradd flaenorol o 16.48%. Cyflwynwyd y gyfradd newydd ar 1 Medi 2019 ac ychwanegwyd £900k i gyllideb 2019/20 i adlewyrchu talu cyfraniadau uwch am 7 mis o'r flwyddyn ariannol. Bydd angen ychwanegu £564k i adlewyrchu effaith y newid yng nghyfradd y cyfraniadau dros flwyddyn gyfan. Mae Llywodraeth Cymru wedi ychwanegu £0.87m i'r setliad i gynorthwyo i gyllido'r gost ychwanegol hon. Dyma oedd gwerth y grant a dderbyniwyd yn 2019/20, ond nid yw'n ddigon i wneud yn iawn am y gost ychwanegol dros flwyddyn ariannol gyflawn.

3.7. Incwm Parcio

Bydd y Cyngor yn colli dau faes parcio yn 2020/21: Maes Parcio Bysiau Biwmares sydd yn trosglwyddo i Gyngor Tref Biwmares fel rhan o gytundeb i drosglwyddo'r Carchar a'r Llys, a Maes Parcio Coed Cynrol ym Mhorthaethwy, gan fod y brydles wedi dod i ben a chyfrifoldeb am y maes parcio yn dychwelyd i Gyngor Tref Porthaethwy. Bydd y gostyngiad yn nifer y meysydd parcio yn cael effaith ar yr incwm a gesglir gan y Cyngor. Mae hyn yn golygu bod angen gostwng y gyllideb incwm meysydd parcio i £520k, gostyngiad o £58k.

3.8. Costau Pensiwn Hanesyddol

Mae'r Cyngor yn gwneud taliadau blynyddol i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a'r Cynllun Pensiynau Athrawon o ganlyniad i staff yn ymddeol yn gynnar yn y 1970au, 1980au a'r 1990au. Mae nifer y pensiynwyr y mae'r taliad hwn yn berthnasol iddynt yn gostwng bob blwyddyn wrth i'r cyn aelodau o staff farw. O ganlyniad, mae'r gyllideb yn gostwng i adlewyrchu gostyngiad yn nifer y pensiynwyr, a'r gostyngiad ar gyfer 2020/21 yw £112k.

3.9. Costau Trwyddedau T.G.

Yn y gorffennol, ymdriniwyd â'r costau hyn fel costau cyfalaf ac roeddent yn cael eu cyllido o'r gyllideb gyfalaf. Fodd bynnag, nid yw hyn yn cydymffurfio â'r côd cyfrifo diwygiedig a dylid trin y costau fel cost refeniw. Mae hyn yn golygu cynnydd o £250k yn y gyllideb refeniw ond mae'n rhyddhau cyllid cyfalaf.

3.10. Arall

Addaswyd nifer o gyllidebau eraill i adlewyrchu newidiadau sydd wedi digwydd yn ystod y flwyddyn sydd y tu hwnt i reolaeth y gwasanaeth, mae'r rhain yn cynnwys cyllidebau incwm lle na fedr y Gwasanaeth bellach godi incwm. Mae gwerth net y newidiadau hyn yn £240k.

4. CRONFEYDD WRTH GEFN

- 4.1.** Fel rhan o'r broses gyllidebu, caiff nifer o gyllidebau wrth gefn eu hadeiladu i mewn i'r gyllideb i dalu costau tymor penodol, risgiau posibl y bydd, efallai, angen eu cyllido yn ystod y flwyddyn neu fel arian wrth gefn cyffredinol a ddefnyddir yn ystod y flwyddyn wrth i bwysau ychwanegol gael eu rhoddi ar y gyllideb neu os bydd pethau annisgwyl yn digwydd. Dangosir y newidiadau a wnaed i'r cyllidebau wrth gefn yn Nhabl 1 isod:-

Tabl 1 Symudiadau yn y Cyllidebau Wrth Gefn rhwng 2019/20 a 2020/21					
		Dyddiad Gorffen	Cyllideb 2019/20	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Newid
			£'000	£'000	£'000
Prosiect Ranbarthol Stem	Wedi ei glustnodi	2021/22	38	38	-
Bid Twf Rhanbarthol	Wedi ei glustnodi	I'w gadarnhau	50	50	-
Risg yn gysylltiedig â galw am wasanaethau	Wedi ei glustnodi	Mynd Ymlaen	235	235	-
Tâl a Graddfeydd	Wedi ei glustnodi	Mynd Ymlaen	400	150	(250)
Gostyngiad Dewisol yn y Trethi Annomestig (NDR)		Mynd Ymlaen	60	70	10
Cronfa Wrth Gefn Cyffredinol ar gyfer Argyfyngau		Mynd Ymlaen	399	400	1
CYFANSWM			1,182	943	(239)

- 4.2.** Mae Cyllideb Wrth Gefn Tâl a Graddfeydd wedi cael ei chynnwys yng nghyllideb y Cyngor am nifer o flynyddoedd er mwyn cwrdd â chost ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau, wrth i weithlu'r Cyngor ac ysgolion gael ei dorri mewn ymateb i ostyngiad yn y cyllid a dderbynnir. Mae gwelliant yn y sefyllfa ariannol yn 2020/21 yn caniatáu i'r Cyngor leihau'r gyllideb hon, gan nad oes disgwyl y bydd rhaid gwneud toriadau sylweddol i niferoedd staff yn 2020/21.

5. COSTAU STAFFIO

- 5.1.** Bydd costau tâl yn newid yn flynyddol i adlewyrchu'r newidiadau o ran staff dros y flwyddyn (staff newydd yn cael eu penodi ar bwynt gwahanol ar y raddfa gyflog), staff yn derbyn hicyn (increment) cyflog bob blwyddyn a'r dyfarniad cyflog. Caiff effaith pob un o'r rhain ar y gyllideb ei nodi isod:-
- 5.2.** Mae hicynnau cyflog i staff a newidiadau mewn swyddi wedi golygu cynnydd o £392k mewn costau.
- 5.3.** Roedd y dyfarniad cyflog i Athrawon ar gyfer y flwyddyn academiaidd yn cychwyn ym mis Medi 2019 yn 2.75%, gyda chynnydd uwch i athrawon newydd gymhwyso, ac roedd y swm hwn yn uwch na'r swm a ganiatawyd ar ei gyfer yng nghyllideb 2019/20. Yn 2019/20, dyfarnwyd grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru i helpu i gyfarfod â'r pwysau ychwanegol hwn ar gostau. Mae £406k ychwanegol wedi'i gynnwys yn y gyllideb ddisymud er mwyn gwneud addasiad am y tan-ddarpariaeth ar gyfer y dyfarniad cyflog yng nghyllideb 2019/20.
- 5.4.** Nid yw'r dyfarniad cyflog o Ebrill 2020 ar gyfer staff nad ydynt yn dysgu yn hysbys ar hyn o bryd, na'r dyfarniad cyflog ar gyfer athrawon o fis Medi 2020, ac, o ganlyniad, caniatwyd ar gyfer cyfradd chwyddiant cyffredinol o 2%. Mae hyn yn ychwanegu £1.257m i'r gyllideb gyflogau gyffredinol.
- 5.5.** Cwblhawyd prisiad tair blynedd o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ym mis Tachwedd 2019, gyda'r cyfraddau newydd ar gyfer cyfraniadau'r cyflogwr i'w talu o 1 Ebrill 2020. Ar hyn o bryd, cyfradd y cyfraniad (cyfradd sylfaenol) yw 18.6% ynghyd â thaliad diffyg blynyddol ychwanegol o £1.294m, sydd gyfystyr â chyfraniad ychwanegol o 4% (cyfradd eilaidd), sy'n rhoi cyfradd cyflogwr cyfun o 22.6%. O fis Ebrill 2020, bydd y raddfa sylfaenol yn codi i 19.3% ond bydd y gyfradd eilaidd yn gostwng i 2.1%, gan roi cyfradd cyfraniad y cyflogwr cyfun o 21.4%. Bydd y gostyngiad o 1.2% yn y raddfa yn cynhyrchu £362k o arbedion cyllidebol.

6. CHWYDDIANT NAD YW'N GYSYLLTIEDIG Â THÂL

- 6.1.** Roedd y Cynllun Ariannol Tymor Canol yn caniatáu ar gyfer lefel chwyddiant cyffredinol o 2.1% ar brisiau. Mae'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI), a gydnabyddir yn eang yn awr fel y mesur gorau o chwyddiant, yn 1.5% ar hyn o bryd (ym mis Tachwedd 2019) a disgwylir iddo aros o gwmpas 2% yn 2020. Fodd bynnag, ni wyddys beth fydd effaith Brexit a gall arwain at gynnydd mewn chwyddiant petai'r DU yn gadael yr UE heb daro borgen. O'r herwydd, ystyrir bod cyfradd chwyddiant o 2.1% yn rhesymol ac mae'r gyfradd hon wedi cael ei defnyddio mewn perthynas â'r holl gyllidebau cyffredinol ar gyfer cyflenwadau a gwasanaethau. Lle mae gan gontractau penodol ddulliau penodol o benderfynu ar y cyfraddau chwyddiant perthnasol, bydd y cyfraddau penodol hynny wedi cael eu priodoli i'r gyllideb briodol.
- 6.2.** Yn ystod y 3 blynedd diwethaf, cynyddwyd cyllidebau ffioedd a thaliadau anstatudol gan 3% a defnyddiwyd y ffigwr hwn unwaith eto yn 2020/21, er bod gan wasanaethau ryddid i gynyddu ffioedd a thaliadau unigol gan fwy neu lai na 3% ar yr amod bod y cynnydd cyffredinol mewn incwm yn 3%.
- 6.3.** Cynnydd net yr addasiadau ar gyfer chwyddiant nad yw'n gysylltiedig â thâl ac incwm anstatudol yw £1.594m.

7. PWYSAU AR Y GYLLIDEB A GWASANAETHAU A ARWEINIR GAN Y GALW AMDANYNT

- 7.1.** Y gyllideb ddisymud yw'r gyllideb sydd ei hangen i ddarparu'r un lefel o wasanaeth ag a gafwyd yn 2019/20, ar ôl gwneud addasiadau ar gyfer unrhyw newidiadau y gwyddys amdanynt (fel y nodir ym mharagraffau 3 a 4 uchod) ac ar ôl addasu ar gyfer newidiadau staffio a chwyddiant tâl a phrisiau (fel y nodir ym mharagraffau 5 a 6). Fodd bynnag, er mwyn sicrhau bod y gyllideb yn darparu lefel realistig o gyllid, mae angen gwneud newidiadau ychwanegol er mwyn adlewyrchu'r galw cyfredol ac unrhyw bwysau ar y gyllideb y gwyddys amdanynt. Nodir y newidiadau arfaethedig yn y paragraffau isod.

7.2. Gofal Cymdeithasol Oedolion

Bydd Aelodau'n ymwybodol o'r cynnydd yn y galw am Ofal Cymdeithasol Oedolion, gyda niferoedd cleientiaid yn cynyddu ar draws pob math o wasanaeth, a disgwylir gorwariant o £1.21m yng nghyllideb y Gwasanaeth yn 2019/20. Yn 2019/20, derbyniodd y Cyngor ddau grant penodol gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo gyda chynnydd mewn costau, sef:-

Grant y Gweithlu Gwasanaethau Cymdeithasol a Phwysau Cynaliadwyedd - £30m ar draws Cymru, £670k i Ynys Môn. Mae'r grant wedi cynyddu i £40m yn y setliad dros dro, fydd yn golygu cynnydd pellach o £234k yn nyrianiad Ynys Môn.

Grant Pwysau'r Gaeaf – yn 2019/20, derbyniodd y Cyngor £371k o'r £17m o gyllid ychwanegol a ddyrannwyd i Gymru yn hwyr yn y flwyddyn gyllidol. Er bod y Cyngor wedi derbyn y grant hwn yn flaenorol, nid oes unrhyw arwydd y bydd yn ei dderbyn eto yn 2020/21.

Gan fod y grantiau yma y tu allan i'r setliad llywodraeth leol, ni ellid fod yn sicr byddant yn parhau. Yn ogystal, mae'n ansicr sut bydd y galw am wasanaethau yn newid yn y flwyddyn i ddod. Ar ôl caniatáu am y Grant Gweithlu Gwasanaethau Cymdeithasol a Phwysau Cynaliadwyedd, y sefyllfa sylfaenol yw bod angen cyllideb ychwanegol. Ar gyfer cyllideb refeniw 2020/21, mae £980k wedi cael ei gynnwys yng nghyllideb y gwasanaeth fel cyllid ychwanegol ond efallai ni fydd hyn yn ddigonol i gwrdd â'r galw cynyddol am wasanaethau ac o ganlyniad i'r ansicrwydd ynglŷn â chyllid grant y dyfodol.

7.3. Cludiant Ysgol

Mae costau cludiant ysgol (taccis a bysiau mini) wedi bod yn uwch na'r gyllideb a ddyrannwyd ers nifer o flynyddoedd, o ganlyniad i gynnydd yn y galw am wasanaethau. Mae'r Gwasanaeth Addysg wedi cymryd nifer o gamau i geisio lleihau'r gost, gan gynnwys rhesymoli ac aildendro llwybrau, adolygu'r polisi a gweithredu'r polisi yn fwy llym, ac mae'r newidiadau hyn wedi arwain at leihau costau. Fodd bynnag, mae'r costau'n parhau i fod £250k yn uwch na'r gyllideb ac, oni bai bod y gyllideb yn cael ei chywiro ar gyfer 2020/21, mae bron yn anorod y bydd y gyllideb yn gorwario yn 2020/21.

7.4. Integreiddio yn yr Ysgolion Uwchradd

Mae galw o fewn y gyllideb hon yn parhau i dyfu. Ar hyn o bryd, mae'r gyllideb yn cael ei dal yn ganolog ac nid yw'n cael ei dyrannu i'r 5 ysgol uwchradd. Gellid ystyried bod hyn yn wendid o ran rheoli'r gyllideb hon ac atebolrwydd oherwydd nad yw penderfyniadau ynghylch gwariant yn cael eu gwneud gan y sawl sy'n dal y gyllideb. Byddai ychwanegu £200k o gyllid yn cywiro sefyllfa'r gyllideb ac yn cynyddu'r posibilrwydd o gyrraedd cytundeb gyda'r ysgolion Uwchradd i ddatganoli'r gyllideb iddynt.

7.5. Cyllideb Ddatganoledig Ysgolion

Fel rhan o gyllideb 2019/20, gwnaed cynlluniau i dorri £800k o gyllidebau datganoledig ysgolion, ond gohiriwyd y cynlluniau am flwyddyn a'i gyllido o'r grant ychwanegol ar gyfer Tâl Athrawon a 50% o'r Grant Pensiynau Athrawon. Mae'r grantiau hyn yn awr wedi cael eu trosglwyddo i'r setliad a byddai'n caniatáu i'r Pwyllgor Gwaith wrthdroi'r penderfyniad i leihau'r gyllideb pe bai'n dymuno.

7.6. Grant Cyllido'r GIG

Roedd penderfyniad diweddar yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol gyfrannu at gost y gofal cymdeithasol a ddarperir gan staff nyrsio mewn cartrefi Nyrsio. Yn 2019/20, cyllidwyd y gost ychwanegol drwy grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru. Mae'r grant hwn yn awr wedi cael ei ymgorffori yn y setliad ac ymgorfforwyd £48k o gyllid ychwanegol yng nghyllideb Gwasanaethau Oedolion.

8. CYLLIDEB DDISYMUD 2020/21

- 8.1.** Yn seiliedig ar yr holl addasiadau a thybiaethau y manylir arnynt uchod, mae cyfanswm y gyllideb ddisymud ar gyfer 2020/21 yn £142.203m, cynnydd o £6.993m ar gyllideb derfynol 2019/20. Mae crynodeb o'r newidiadau a wnaed ynghlwm yn Atodiad 2. Mae manylion y gyllideb ddisymud yn ôl Gwasanaeth ynghlwm fel Atodiad 3.

9. SETLIAD DROS DRO

- 9.1.** Mae'r setliad dros dro ar gyfer Llywodraeth Leol yng Nghymru, a gyhoeddwyd ar 16 Rhagfyr 2019, yn dangos cynnydd o £237m yn y cyllid cyffredinol ar gyfer Cymru, sy'n cyfateb i gynnydd o 5.6% mewn termau ariannol. Fodd bynnag, mae £53.2m yn ymwneud â grantiau a drosglwyddwyd i mewn ac, ar ôl gwneud addasiadau ar gyfer y rhain, mae'r ffigwr gwirioneddol yn dangos cynnydd o £183.8m, sydd yn gynnydd o 4.3%. Dangosir y manylion yn Nhabl 2 isod:-

Tabl 2 Setliad Dros Dro 2020/21		
	Ynys Môn	Cymru
	£'m	£'m
AEF 2019/20	95.791	4,237.431
Addasiad ar gyfer y Newid yn Sylfaen y Dreth	0.325	0.000
Grantiau Blynnyddoedd Blaenorol a Dros-glwyddwyd i Mewn / (Allan)		
Pensiynau Athrawon	0.887	39.112
Rheoli Risg Arfordirol	0.000	0.151
Cyllido'r GIG – Nyrsio	0.048	1.900
Tâl Athrawon	0.273	12.018
AEF 2019/20 wedi'i addasu	97.324	4,290.612
AEF Dros Dro 2020/21	101.005	4,474.444
Cynnydd o gymharu ag AEF 2019/20	5.214	237.013
% Cynnydd o gymharu ag AEF 2019/20	+ 5.44%	+ 5.59%
Cynnydd o gymharu ag AEF 2019/20 wedi'i addasu	3.681	183.832
% Cynnydd o gymharu ag AEF 2019/20 wedi'i addasu	+ 3.78%	+ 4.28%

9.2. Mae'r ystadegau poblogaeth a ddefnyddir yn y fformiwla cyllido wedi cael eu diweddaru ac mae Ynys Môn wedi gweld gostyngiad yn yr AEF oherwydd y newid hwn gan fod y ffigyrau poblogaeth diwygiedig ar gyfer Ynys Môn yn is nag a ragwelwyd yn flaenorol. Mae rhai awdurdodau wedi elwa o'r newid hwn, Casnewydd yn arbennig, ac mae hyn yn esbonio'r cynnydd o 5.4% yn eu dyraniad.

9.3. Mae'r setliad dros dro hefyd yn cynnwys manylion nifer o grantiau, er na restrir y dyraniadau unigol fesul Awdurdod. Mae'r grantiau'n cynnwys Grant y Gweithlu Gofal Cymdeithasol a Phwysau Cynaliadwyedd fydd yn cynyddu o £30m i £40m. Bydd Ynys Môn yn derbyn (tua) £234k yn ychwanegol o'r cynnydd yn y grant hwn (gweler paragraff 7.2 uchod).

10. Y BWLCH CYLLIDO

10.1. Yn seiliedig ar gyllideb ddisymud o £142.203m a lefel AEF o £101.005m, caiff y gwariant net sydd i'w gyllido o'r Dreth Gyngor ei ddangos yn Nhabl 3 isod:-

Tabl 3 Y Bwlch Cyllidebol 2020/21		
Y Gyllideb Ddisymud Wedi'i chyllido o: Grant Cymorth Refeniw (RSG) Cyfran o'r Gronfa Trethi Annomestig Cyfanswm y Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	£'m 76.692 24.313	£'m 142.203 101.005
Cyfanswm y Gwariant Net sydd i'w gyllido o'r Dreth Gyngor		41.198
Cyllideb Treth Gyngor 2019/20 (wedi'i addasu ar gyfer y newid yn sail y dreth)		(39.370)
Diffyg Cyllidebol (cyn cynyddu'r Dreth Gyngor)		1.828

- 10.2.** Caiff effaith y gwahanol lefelau o gynydd yn y Dreth Gyngor ac ar y tâl cyfatebol ar gyfer eiddo Band D (£1,248.57 yn 2019/20) ei dangos yn Nhabl 4 isod:-

Tabl 4 Effaith y gwahanol lefelau o gynydd yn y Dreth Gyngor ar y Diffyg Cyllidebol				
% Cynydd	Y Dreth Gyngor £'m	Diffyg Cyllidebol/ (Gwarged) £'m	Effaith wythnosol ar Fand D £	Cyfanswm y Cynydd ym Mand D £
1.0	39.765	1.433	0.24	12.51
1.5	39.961	1.237	0.36	18.72
2.0	40.157	1.041	0.48	24.93
2.5	40.355	0.843	0.60	31.23
3.0	40.551	0.647	0.72	37.44
3.5	40.750	0.448	0.84	43.74
4.0	40.946	0.252	0.96	49.95
4.5	41.141	0.057	1.08	56.16
4.64	41.198	0.000	1.11	57.93
5.0	41.340	(0.142)	1.20	62.46
5.5	41.536	(0.338)	1.32	68.67
6.0	41.732	(0.534)	1.44	74.88

- 10.3.** Roedd y Cynllun Ariannol Tymor Canol yn amcangyfrif y byddai'r bwlch cyllido, cyn cynyddu'r Dreth Gyngor, yn £3.8m a, gyda chynydd o 5% yn y Dreth Gyngor, byddai'r bwlch cyllido yn gostwng i £1.8m. O'r herwydd, gofynnwyd i wasanaethau nodi arbedion posib dros y 3 blynedd nesaf, pe bai gostyngiad o 2%, 5% neu 10% yn eu cyllidebau. Roedd y mwyafrif o wasanaethau'n gallu nodi arbedion a fyddai'n cyflawni'r targed o 2% o ostyngiad yn y gyllideb, ond roeddent yn ei chael yn anodd cyrraedd y targed o 5% heb wneud toriadau arwyddocaol yn lefel y gwasanaethau a ddarperir. Byddai cyflawni toriad o 10% yn golygu gwneud toriadau sylweddol i wasanaethau neu roi terfyn ar rywfaent o ddarpariaethau gwasanaeth dewisol.
- 10.4.** Trafododd yr Aelodau y cynigion arbedion mewn nifer o weithdai a gynhaliwyd ddechrau'r hydref, a nododd y gwaith hwn oddeutu £343k o arbedion y gellid eu gweithredu yn 2020/21 heb gael effaith na ellir ei reoli ar wasanaethau. Mae'r cynigion hyn yn cael eu nodi yn Atodiad 4.

10.5. Mae'r setliad gwell na'r disgwyl wedi lleihau'r angen i weithredu'r arbedion. Fel y dangosir yn Nhabl 4 uchod, byddai modd cyllido'r angen cyllidebol ar gyfer 2020/21 gyda chynnydd o 4.64% yn y Dreth Gyngor. Fodd bynnag, byddai gweithredu rhai neu'r cyfan o'r arbedion a nodwyd yn rhoi elfen o hyblygrwydd ac mae'r opsiynau canlynol ar gael petai'r arbedion yn cael eu gweithredu. Mae'r opsiynau sydd ar gael yn cynnwys:-

- Cynyddu cyllidebau refeniw'r gwasanaethau sydd dan bwysau;
- Cynyddu lefel y balansau cyffredinol;
- Defnyddio'r arian dros ben yn y gyllideb refeniw i gyllido gwariant cyfalaf yn 2020/21;
- Lleihau'r cynnydd yn y Dreth Gyngor.

10.6 Mae'r sefyllfa ariannol ar gyfer 2021/22 yn parhau i fod yn aneglur, ac efallai y byddwn yn gweld llymder yn dychwelyd a'r angen i wneud arbedion pellach. Petai'r arbedion yn cael eu gweithredu a'r cyllid yn cael ei ddefnyddio i gynyddu lefel y balansau cyffredinol neu i gyllido gwariant cyfalaf yn 2020/21, yna byddai'r Cyngor mewn gwell sefyllfa ariannol yn 2021/22, gan nad yw gweithredu'r opsiynau hyn yn cynyddu'r gyllideb refeniw yn barhaol nac yn lleihau'r cyllid sydd ar gael.

11. CYNLLUN ARIANNOL DIWYGIEDIG AR GYFER Y TYMOR CANOL

11.1 Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canol yn amcangyfrif y bydd rhaid i gyllideb refeniw net y Cyngor gynyddu £5m yn 2021/22 a £3.6m yn 2022/23, dim ond er mwyn cyfarfod â chynnydd mewn chwyddiant tâl a phrisiau, cynnydd yng nghostau contractau a dendrwyd a chynnydd parhaus yn y galw am wasanaethau, yn arbennig Gofal Cymdeithasol.

11.2 Nid yw setliad dros dro 2020/21 yn rhoi unrhyw arwydd ynghylch beth fydd y sefyllfa gyllido yn y ddwy flynedd ddilynol. Bydd llawer yn ddibynol ar y llywodraeth Geidwadol newydd a'u cynlluniau ar gyfer gwariant cyhoeddus a fydd yn cael eu hamlinellu yng nghyllideb y Canghellor ym mis Mawrth 2020. Dylid nodi y bydd unrhyw gyllid ychwanegol a gyhoeddir i Loegr yn arwain at gyllid ychwanegol i Gymru, ond Llywodraeth Cymru fydd yn penderfynu sut i wario'r cyllid ychwanegol yma. Nid yw'n dilyn o reidrwydd y bydd unrhyw gyllid ychwanegol a gyhoeddir ar gyfer Ysgolion neu Lywodraeth Leol yn Lloegr yn cael ei drosi'n gyllid ychwanegol i Ysgolion a Llywodraeth Leol yng Nghymru.

11.3 Pe byddai'r setliad yn 2021/22 a 2022/23 yn dangos cynnydd yn cyfateb i chwyddiant h.y. oddeutu 2%, bydd y Cyngor yn wynebu gwneud toriadau cyllidebol pellach a chynnydd uwchlaw chwyddiant yn y Dreth Gyngor yn ystod y blynyddoedd hynny.

12. MATERION I'W PENDERFYNU

12.1 Ni fydd y gyllideb derfynol yn cael ei chymeradwyo gan y Cyngor llawn tan 10 Mawrth 2020. Fodd bynnag, gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith argymhell y canlynol ar hyn o bryd:-

- i. Cymeradwyo'r addasiadau i'r Gyllideb sydd wedi eu cynnwys yn y Gyllideb Ddisymud fel y nodir ym Mharagraffau 4 i 7;
- ii. Cymeradwyo'r gyllideb ddisymud o £142.203m ar gyfer 2020/21 ac y dylai hon fod yn sylfaen i gyllideb refeniw 2020/21 (para 8.1);
- iii. Bod y Pwyllgor Gwaith yn gwneud penderfyniad ar y cynnydd arfaethedig yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2020/21 a fydd yn destun ymgynghoriad cyhoeddus (para 10.2)
- iv. Wedi caniatáu ar gyfer y cynnydd arfaethedig yn y Dreth Gyngor a'r arbedion fydd yn cael eu gweithredu, dylai'r Pwyllgor Gwaith wneud penderfyniad ar sut i ddefnyddio unrhyw gyllid dros ben (para 10.5),petai rhywfaint;
- v. Bod y Pwyllgor Gwaith yn mofyn barn y cyhoedd ar y strategaeth gyllidebol arfaethedig.

**DADANSODDIAD O'R SYMUDIADAU O'R GYLLIDEB DERFYNOL 2019/20 I GYLLIDEB DDISYMUD
2020/21**

	Cyllideb Ddisymud		Cyf Adroddiad
	£'m	£'m	
Cyllideb 2019/20		135.210	
Newidiadau Ymrwymedig			
Cyllido Cyfalaf	(0.113)		Para 3.2
Niferoedd Disgyblion	0.082		Para 3.3
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	0.627		Para 3.4
Ardoll y Gwasanaeth Tân	0.071		Para 3.5
Cyfraniadau'r Cyflogwr i Bensiynau Athrawon	0.564		Para 3.6
Incwm Meysydd Parcio	0.058		Para 3.7
Cyfraniadau Pensiwn Hanesyddol	(0.112)		Para 3.8
Trwyddedu TG	0.250		Para 3.9
Newidiadau Ymrwymedig Eraill	0.240		Para 3.10
		1.667	
Cronfeydd wrth gefn		(0.239)	Para 4
Costau Staffio			
Hicynnau cyflog	0.392		Para 5.2
Dyfarniad Cyflog Athrawon	0.406		Para 5.3
Dyfarniad Cyflog Staff nad ydynt yn Athrawon	1.257		Para 5.4
Cyfraniad Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	(0.362)		Para 5.5
		1.693	
Chwyddiant nad yw'n gysylltiedig â chyflogau		1.594	Para 6.3
Pwysau ar gyllidebau a arweinir gan y galw			
Gwasanaethau Oedolion	0.980		Para 7.2
Cludiant Ysgol	0.250		Para 7.3
Integreiddio Uwchradd	0.200		Para 7.4
Cyllidebau Datganoledig Ysgolion	0.800		Para 7.5
Grant Nyrsio'r GIG a drosglwyddwyd i mewn	0.048		Para 7.6
		2.278	
CYLLIDEB DDISYMUD 2020/21		142.203	

CYLLIDEB DDISYMUD 2020/21 YN ÔL GWASANAETH				
Cyllideb	Cyllideb 2019/20	Cyllideb Ddisymud 2020/21	Symudiad	% Newid
	£'m	£'m	£'m	%
Dysgu Gydol Oes				
Ysgolion	38.659	41.374	+ 2.715	+ 7.02
Addysg Ganolog	10.589	11.404	+ 0.815	+ 7.70
Diwylliant	1.213	1.244	+ 0.031	+ 2.56
Cyfanswm Dysgu Gydol Oes	50.461	54.022	+ 3.561	+ 7.06
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo				
Priffyrdd	6.037	6.339	+ 0.302	+ 5.00
Eiddo	0.848	0.898	+ 0.050	+5.90
Gwastraff	7.718	8.029	+ 0.311	+ 4.03
Cyfanswm Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	14.603	15.266	+ 0.663	+ 4.54
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd				
Datblygu Economaidd a Morwrol	1.076	1.254	+ 0.178	+ 16.54
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	2.042	2.153	+ 0.111	+ 5.44
Hamdden	0.647	0.668	+ 0.021	+ 3.25
Cyfanswm Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	3.765	4.075	+ 0.310	+ 8.23
Gwasanaethau Oedolion	25.131	26.859	+ 1.728	+ 6.88
Gwasanaethau Plant	10.273	10.543	+ 0.270	+ 2.62
Trawsnewid Corfforaethol				
Adnoddau Dynol	1.258	1.297	+ 0.039	+ 3.10
TGCh	2.386	2.800	+ 0.414	+ 17.35
Trawsnewid	0.827	0.902	+ 0.075	+ 9.07
Cyfanswm Trawsnewid Corfforaethol	4.471	4.999	+ 0.528	+ 11.81
Tai	1.211	1.267	+ 0.056	+ 4.62
Adnoddau	3.048	3.141	+ 0.093	+ 3.05
Busnes y Cyngor	1.625	1.669	+ 0.044	+ 2.71
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth	114.588	121.841	+ 7.253	+ 6.33
Cyllidebau Corfforaethol				
Rheolaeth Gorfforaethol	0.686	0.626	- 0.060	- 8.87
Ardollau	3.527	3.599	+ 0.072	+ 2.04
Corfforaethol a Democrataidd	3.352	2.807	- 0.545	- 16.26
Costau Cyllido Cyfalaf	7.052	6.939	- 0.113	- 1.60
Buddion a Ganiatawyd	0.112	0.112	0.000	0.00
CRT – ad-daliadau	(0.678)	(0.700)	- 0.022	- 3.24
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	5.389	6.016	+ 0.627	+ 11.63
Cronfeydd Wrth Gefn	1.122	0.893	- 0.229	- 20.40
Rhyddhad Trethi Dewisol	0.060	0.070	0.010	+ 16.67
Cyfanswm Cyllidebau Corfforaethol	20.622	20.362	- 0.260	- 1.26
CYFANSWM CYLLIDEB DDISYMUD 2020/21	135.210	142.203	+ 6.993	+ 5.17

ARBEDION CYLLIDEB ARFAETHEDIG 2020/21

Arbediad Arfaethedig	Gwasanaeth	Arbedion Tebygol £'000
Lleihau'r gost o redeg fflyd cerbydau'r Cyngor drwy fuddsoddi mewn cerbydau sydd yn rhatach ar danwydd (trydan a LPG) a thrwy wella gweithdrefnau gweinyddol i leihau amser segur cerbydau.	Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	10
Aildrefnu'r rota tu allan i oriau'r tîm atgyweirio Eiddo er mwyn lleihau cost y gwasanaeth presennol.	Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	11
Cynyddu Ffioedd Parcio – Safleoedd Arfordirol - cynyddu'r gyfradd £3.50 bresennol i £4.00, y gyfradd £4.50 bresennol i £6.00 a'r gyfradd £6.00 bresennol i £8.00. Safleoedd mewn Trefi – Dileu'r raddfa 50c a gwneud y taliad sylfaenol yn £1, cynyddu'r gyfradd £1.50 bresennol i £1.80, y gyfradd £2.00 bresennol i £2.50 a'r gyfradd £3.00 bresennol i £4.00.	Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	83
Dileu'r cyllidebau ar gyfer llinellau ffôn a ffonau symudol nad oes fawr o ddefnydd yn cael ei wneud ohonynt.	Trawsnewid	5
Lleihau cost cynnal digwyddiadau Dinesig penodol.	Busnes y Cyngor	8
Lleihau cyllidebau postio o ganlyniad i fuddsoddi yn y systemau Cyflogres a Budd-daliadau Tai sydd wedi caniatáu i wybodaeth gael ei drosglwyddo'n electronig yn hytrach na phostio dogfennau papur.	Adnoddau	10
Lleihau Cyllidebau Caffael Corfforaethol – mae dull corfforaethol o brynu rhai nwyddau a gwasanaethau wedi cynhyrchu arbedion y gellir eu rhyddhau yn awr.	Adnoddau	50
Cynyddu incwm o Barc Gwledig y Morglawdd.	Rheoleiddio	1
Dileu gweddill y gyllideb Cyfleusterau Awyr Agored yn dilyn trosglwyddo'r asedau o reolaeth y Cyngor.	Rheoleiddio	37
Cynyddu ffioedd morwrol gan ddod â'r moratoriwm presennol ar gynyddiadau i ben.	Rheoleiddio	5
Lleihau capasiti gweinyddol y Tîm Rheoli Datblygu. Mae'r buddsoddiad diweddar yn y system gynllunio yn caniatáu i'r gostyngiad hwn gael ei weithredu.	Rheoleiddio	22
Dileu'r swydd Swyddog Datblygu Strategol – mae'r swydd yn wag ar hyn o bryd.	Tai	27
Lleihau'r gost o ddarparu cefnogaeth weinyddol i'r Pennaeth Tai.	Tai	4
Cyfalafu costau staffio ynghlwm â darparu grantiau Cyfleusterau i'r Anabl.	Tai	36
Addasu'r costau a godir ar y Cyfrif Refeniw Tai i adlewyrchu'r cynnydd mewn costau.	Tai	19
Dileu cyllidebau nad ydynt yn cael eu defnyddio yn dilyn adolygiad o gyllidebau gwasanaeth.	Tai	15
Cyfanswm Arbedion Posib i'w Gweithredu		343